

Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы
Олы Карамалы авыл җирлеге Советы
КАРАРЫ

16 декабрь 2021 ел

№ 44

«Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Олы Карамалы авыл җирлеге» муниципаль берәмлегенең шәһәр төзелеше проектлаштыруның җирле нормативлары турында.

Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексының 29.4 статьясы нигезендә Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Олы Карамалы авыл җирлеге Советы **КАРАР ЧЫГАРДЫ:**

1. Кушымта нигезендә «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Олы Карамалы авыл җирлеге» муниципаль берәмлегенең шәһәр төзелеше проектлаштыруның җирле нормативларын расларга.

2. Әлеге карарны түбәндәге адреслар буенча урнашкан мәгълүмат стендларында игълан итәргә:

-Татарстан Республикасы, Кама Тамагы районы, Олы Карамалы авылы, Үзәк ур., 4;

-Татарстан Республикасы, Кама Тамагы районы, Бәрлегуҗа авылы, Тукай урамы, 16, һәм әлеге карарны Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында бастырып чыгарырга (pravo.tatarstan.ru) Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының рәсми сайтында (Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составында) kamskoeye-ustye.tatarstan.ru.

3. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотам.

Олы Карамалы авыл җирлеге башлыгы
җирлек советы рәисе

Олы Карамалы авыл җирлеге башлыгы

Э.И.Байдамшин

Татарстан Республикасы Кама Тамагы
муниципаль районы Олы Карамалы авыл
жирлеге Советы карарына кушымта
16 декабрь 2021 ел № 44

***ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
КАМА ТАМАГЫ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ОЛЫ КАРАМАЛЫ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ
ШӘҺӘР ТӨЗЕЛЭШЕН ПРОЕКТЛАШТЫРУНЫҢ
ЖИРЛЕ НОРМАТИВЛАРЫ***

2021 ел

ЭЧТӨЛӨК:

1. ГОМУМИ НИГЕЗЛЭМЭЛЭР	4
2. ИСЭПЛЭУ КҮРСӨТКЕЧЛЭРЕН КУЛЛАНУ КАГЫЙДЭЛЭРЕ ҺӘМ ӨЛКӨСЕ	6
3. ОЛЫ КАРАМАЛЫ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕНЕҢ КЫСКАЧА ХАРАКТЕРИСТИКАСЫ	7
4. ТӨП ӨЛЕШЕ. ЖИРЛЕ ӨНӨМИЯТТӨГӨ ОБЪЕКТЛАР БЕЛЭН ТЭЭМИН ИТЕЛЭШНӨН МИНИМАЛЬ РӨХСӨТ ИТЕЛГЭН ДЭРӨЖӘСЕНЕҢ ИСЭП-ХИСАП КҮРСӨТКЕЧЛЭРЕ, БУ ОБЪЕКТЛАРНЫҢ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ ХАЛКЫ ӨЧӨН ТЕРРИТОРИАЛЬ МӨМКИН БУЛГАН МАКСИМАЛЬ ДЭРӨЖӘДӘ ФАЙДАЛАНЫЛУЫ КҮРСӨТКЕЧЛЭРЕ, ӘЛЕГЕ ОБЪЕКТЛАРНЫҢ НОРМАТИВ ИХТЫЯЖЫ ҺӘМ АЛАРНЫ УРНАШТЫРУ БУЕНЧА РЕКОМЕНДАЦИЯЛЭР.	8
4.1. мэдэният һәм ял оештыру өлкәсендә авыл жирлегенәң жирле өнөмияттөгө объектлары	9
4.2. Физик культура һәм массакуләм спорт өлкәсендә авыл жирлегенәң жирле өнөмияттөгө объектлары.	10
4.3. Авыл жирлегенәң сәламәтлек саклау өлкәсендә жирле өнөмияттөгө объектлары.	11
4.4. Авыл жирлегенәң халыкка сәүдә, көнкүреш хезмәте күрсәтү һәм жәмәгать туклануы өлкәсендәң объектлары.....	11
4.5. Авыл жирлегенәң мәгълүмат һәм элемтә өлкәсендәң объектлары.....	12
4.6. Авыл жирлегенәң жирле өнөмияттөгө объектлары.....	14
4.7. Авыл жирлегенәң ритуаль хезмәт күрсәтү объектлары.....	14
4.8. Жәмәгать тәртибен саклау өлкәсендә авыл жирлегенәң жирле өнөмияттөгө объектлары.	16
4.9. Авыл жирлегенәң көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын утильләштерү һәм эшкәртү өлкәсендәң жирле өнөмияттөгө объектлары, күрсәтелгән объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр	17
4.10. Авыл жирлегенәң жирле өнөмияттөгө объектлары муниципаль район чикләрендә һәм авыл жирлекләренәң торак пунктлары чикләрендә торак пунктлардан читтә транспорт хезмәте күрсәтү һәм жирле өнөмияттөгө автомобиль юллары өлкәсендә.....	19
4.11. Авыл жирлегенәң территорияләрне төзекләндерү һәм яшелләндерү өлкәсендәң объектлары.	19
4.12. Авыл жирлеге халкын электр, жылылык, газ һәм су белән тәэмин итү өлкәсендә авыл жирлегенәң жирле өнөмияттөгө объектлары.	20
4.12.1. Авыл жирлеге халкының электр белән тәэмин итү объектларында норматив ихтыяжын билгеләү буенча тәкъдимнәр.....	20
4.12.2. Авыл жирлеге халкының жылылык белән тәэмин итү объектларында норматив ихтыяжын билгеләү буенча тәкъдимнәр.....	23
4.12.3. Авыл жирлеге халкының газ белән тәэмин итү объектларында норматив ихтыяжын билгеләү буенча тәкъдимнәр.....	24
4.12.4. Авыл жирлеге халкының су белән тәэмин итү объектларында норматив ихтыяжын билгеләү буенча тәкъдимнәр.....	25
4.12.5. Авыл жирлеге халкының су бүлү объектларында норматив ихтыяжын билгеләү буенча тәкъдимнәр.	26
5. ИСЭП-ХИСАП КҮРСӨТКЕЧЛЭРЕН НИГЕЗЛЭУ БУЕНЧА МАТЕРИАЛЛАР	26

1. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Олы Карамалы авыл жирлегенә шәһәр төзелешә проектлаштыруның жирле нормативлары (алга таба-нормативлар) Россия Федерациясә, Татарстан Республикасы законнары һәм Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының норматив-хокукый актлары нигезендә эшләнә.

Әлегә нормативлар белән жайга салынмаган мәсьәләләр «техник жайга салу турында» 27.12.2002 ел, № 184-ФЗ Федераль закон таләпләре нигезендә, Россия Федерациясә территориясендә гамәлдә булган законнар һәм норматив - техник документлар белән жайга салына.

Әлегә нормативлар, оештыру-хокукый формаларына бәйсез рәвештә, Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Олы Карамалы авыл жирлегә территориясендә үз эшчәнлеген алып баручы барлык шәһәр төзелешә эшчәнлегә субъектлары өчен мәжбүри.

Шәһәр төзелешә проектларының жирле нормативларын раслау, аларга үзгәрешләр кертү федераль законнар, Татарстан Республикасы Законнары, Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Олы Карамалы авыл жирлегә жирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

Әлегә нормативлар авыл жирлегә халкының жирле әһәмияттәге объектлар белән тәмин ителешенә минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләрен; авыл жирлегә халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булганның максималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләрен билгели.

Авыл жирлегә халкының тәмин ителешенә минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре һәм авыл жирлегә халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре билгеләнә торган жирле әһәмияттәге объектларга түбәндәге өлкәләргә карый торган объектлар керә:

- Халыкны электр, жылылык, газ һәм су белән тәмин итү, ташландык суларны агызу;

- авыл жирлекләре чикләрендә жирле әһәмияттәге автомобиль юллары, жирле әһәмияттәге транспорт объектлары;

- социаль яклауга мохтаж гражданның хокукларын тәмин итү максатларында гамәлгә ашырыла торган торак төзелешен үстерүгә дәүләт ярдәме турында;

- мәдәният, массакүләм ял, ял көннәре;

- мәгълүматлаштыру һәм элемент министрлыгы;

- физик культура һәм массакүләм спорт бүлегә;

- көнкүреш калдыкларын жыю һәм чыгару, төзекләндерү һәм яшелләндерү;

- ритуаль хезмәтләр күрсәтү тәртибе;

- социаль тәмин итү һәм социаль яклау бүлегә.

Нормативлар үз эченә түбәндәге өлешләрне ала:

- төп өлеш (авыл жирлеге халкының жирле әһәмияттәге объектлар белән тәэмин ителешенәң минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенәң исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территорияль яктан мөмкин булган кадәр мөмкин булган дәрәжәдә файдаланылуының исәп-хисап күрсәткечләре);
- нормативларның төп өлешендә булган исәп-хисап күрсәткечләрен нигезләү буенча материаллар;
- нормативов нормативларның төп өлешендә булган исәп-хисап күрсәткечләрен куллану кагыйдәләре һәм өлкәсе;
- жирлекнең жирле әһәмияттәге объектларында авыл жирлеге халкының норматив ихтыяжын билгеләү, әлегә объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр;
- авыл жирлегенәң кыскача характеристикасы.

ИСӘПЛӘУ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕН КУЛЛАНУ КАГЫЙДӘЛӘРЕ ҺӘМ ӨЛКӘСЕ

Олы Карамалы авыл жирлегенәң территорияль планлаштыру документларын, Кама Тамагы авыл жирлеге территорияләренә карата эшләнелә торган территорияне планлаштыру документларын әзерләү, Килештерү, раслау һәм тормышка ашыру вакытында әлегә нормативлар белән билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре кулланыла.

Шәһәр төзелешен проектлаштыру нормативлары дөүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнары, шәһәр төзелешә эшчәнлегә турындагы законнарның үтәлешен тикшереп тору һәм күзәтү органнары тарафыннан карарлар кабул итү өчен кулланыла.

Жирлекнең жирле әһәмияттәге объектлары исемлегә, авыл жирлеге халкының минималь тәэмин ителүчәнлегә дәрәжәсенәң исәп-хисап күрсәткечләре һәм әлегә нормативларның төп өлешендә китерелгән авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территорияль яктан мөмкин булган максималь үтемле булу дәрәжәсенәң исәп-хисап күрсәткечләре үтәлу өчен мәжбүри булып тора.

Гамәлдәге норматив документларны, шул исәптән әлегә нормативларда сылтама бирелә торган документларны юкка чыгарганда һәм (яки) үзгәрткәндә гамәлдән чыгарылган нормаларга таянып эш итәргә кирәк.

3. ОЛЫ КАРАМАЛЫ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕНӘң КЫСКАЧА ХАРАКТЕРИСТИКАСЫ

Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Олы Карамалы авыл жирлегенәң кыскача характеристикасы, шулай ук халыкның саны, тыгызлыгы һәм социаль-демографик составы турында мәгълүматлар, жирлекнең башка характерлы үзенчәлекләре 1 нче таблицада китерелгән.

Таблица 1

Олы Карамалы авыл жирлегенәң кыскача характеристикасы

№ п/п	Күрсәткеч исеме	Характеристика
1	Авыл жирлеге территориясенә муниципаль район һәм Татарстан Республикасы структурасында урнашуы	Олы Карамалы авыл жирлеге Кама Тамагы муниципаль районының үзәк өлешендә, Татарстан Республикасының кенбатыш өлешендә урнашкан.
2	Авыл жирлеге чикләрендәге территориянең гомуми мәйданы, га	3628,8
3	Авыл жирлеге составына керүче торак пунктлар исемлеге	Олы Карамалы авылы, Келәр авылы, Бәрлегуҗа авылы, Малаевка авылы, Яңа авыл
4	Халык саны, барлыгы	280
4.1	Балалар	31
4.2	Эшкә яраклы	211
4.3	Хезмәткә яраклы яшьтән өлкәнрәк	1287
5	Халык тыгызлыгы 01.01.21 ел, кеше/кв. км	8
6	Торак фонды, кв. м.	7100
7	Халыкның торак белән тәэмин ителеше дәрәжәсе, кв.м / кеше.	25,3
8	Авыл жирлеге территориясендә табигый-климат шартлары	
8.1	Климатик район (климатик районлаштыру картасы нигезендә төзелеш өчен)	IV
8.2	Сейсмик куркыныч дәрәжәсе (баллар)	6-7
8.3	Табигать-климат шартларына гомуми бәя	яхшы

4. ТӨП ӨЛЕШЕ. ЖИРЛЕ ӘҢӘМИЯТТӘГЕ ОБЪЕКТЛАР БЕЛӘН ТЭЭМИН ИТЕЛЭШНЕН МИНИМАЛЬ РӨХСӘТ ИТЕЛГӘН ДӘРӘЖӘСЕНЕН ИСӘП-ХИСАП КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ, АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ ХАЛКЫ ӨЧЕН МОНДЫЙ ОБЪЕКТЛАРНЫҢ ТЕРРИТОРИАЛЬ ЯКТАН МӨМКИН БУЛГАН МАКСИМАЛЬ ДӘРӘЖӘДӘ ҮТЕМЛЕ БУЛУЫ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ, ӘЛЕГЕ ОБЪЕКТЛАРНЫҢ НОРМАТИВ ИХТЫЯЖЫ ҺӘМ АЛАРНЫ УРНАШТЫРУ БУЕНЧА РЕКОМЕНДАЦИЯЛӘР.

Таблица 2

Авыл жирлекләре территориясендә торак төзелеше өлкәсендә социаль яклауга һәм ярдәмгә мохтаж гражданнарның торак хокукларын тәэмин итү максатларында гамәлгә ашырыла торган авыл жирлегенен жирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре (статья исеме 2007 елның 2 августындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә)

№ п/п	Объектның исеме	Халыкның тәэмин ителешенен минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе (кв.м / кеше)		Халык өчен территориаль үтемлек дәрәжәсе (метр)
		2021 ел	2027 ел	
1	Авыл торак пунктларында торак биналар	23,1	30,5	билгеләнми

Искәрмә.

Килчәктә исәп-хисап күрсәткечләре 2027, 2041 елларда ирешелгән торак урыннарының гомуми майданы белән тәэмин ителешенен факттагы минималь дәрәжәсен исәпкә алып коректлана.

Торак төзелеше һәм торак төзелеше төрләренен исәп-хисап күрсәткечләре гамәлдәге һәм фаразлана торган социаль-демографик вазгыятьне һәм халыкның керем дәрәжәсен исәпкә алып башкарылырга тиеш.

Торак төзелешенен характерына туры китереп, 3 таблицада китерелгән төзелеш төрләре бүленә.

Таблица 3

Торак төзелеше характеристикасы

№ п/п	Торак төзелеше тибы	Төзелеш характеристикасы
1	Азкатлы торак төзелеше	биекlege 3 катка кадәр булган индивидуаль усадьба төзелеше; биекlege 3 катка кадәр булган блокланган торак йортлар төзү; 4 катка кадәр биеклектәге күпфатирлы торак йортлар төзү
2	Урта катлы торак төзелеше	5-8 катлы күпфатирлы торак йортлар төзү
3	Күп катлы торак төзелеше	биекlege 9 каттан һәм аннан да югарырак булган күпфатирлы торак йортлар төзү

Торак төзелешенен төрлөрөн бүлөп бирү, аларны оештыруга карата таләпләрне билгеләү авыл жирлегеннән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре белән гамәлгә ашырыла.

Торак пунктларда торак төзүнең норматив параметрлары СНиП 2.07.01-89 бүлөгә таләпләре нигезендә билгеләнә. «Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү» темасына түгәрәк өстәл узды.

4.1. Авыл жирлегенен мәдәният һәм ял оештыру өлкәсендә жирле әһәмияттәге объектлары

Мәдәният, массакуләм ял, ял объектларын урнаштыруга таләпләр һәм аларның параметрлары " шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү» (кушымта Д).

Олы Карамалы авыл жирлегә халкының мәдәният һәм ял объектлары белән тәэмин ителешенен, авыл жирлегә халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан үтемле булуы дәрәжәсенен тәкъдим ителгән күрсәткечләрен 4 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

Таблица 4

Мәдәният һәм халыкның ялын оештыру өлкәсендә авыл жирлегенен жирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ п/п	Объектның исеме	Халыкның тәэмин ителешенен минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе	Халык өчен территориаль үтемлелек дәрәжәсе (метр)
1	Халык саны булган авыл жирлекләре өчен клуб учреждениеләре:		
	0,2 дән 1 мең кешегә кадәр 500-300 1000 кеше киңлегә	0,2 дән 1 мең кешегә кадәр 500-300 1000 кеше киңлегә	Транспорт үтемлелегә 60 минут
	1-дән 2-мең кешегә кадәр 300-230 пространство 1000 кеше	1-дән 2-мең кешегә кадәр 300-230 пространство 1000 кеше	
2 меңнән 5 мең кешегә кадәр 230-190 пространство 1000 кеше	2 меңнән 5 мең кешегә кадәр 230-190 пространство 1000 кеше		
2	Авыл массакуләм китапханәләре халык саны булган авыл жирлекләре һәм аларның төркемнәре өчен хезмәт күрсәтү зонасына (30 минуттан чыгып) :		
	1 меңнән 2 меңгә кадәр кеше	6-7,5 мең берәмлек саклау берәмлегә; 5-6 укучы урыны 1000 кешегә	Транспорт үтемлелегә 30 минут
	2 меңнән 5 меңгә кадәр кеше	5-6 мең берәмлек саклау; 4-5 уку урыны 1000 кешегә	

	5 меңнән 10 меңгә кадәр кеше	4,5-5 мең берәмлек саклау берәмлеге; 3-4 уку урыны 1000 кешегә	
3	Ял һәм һәвәскәрлек эшчәнлеген оештыру өчен бүлмәләр	1000 кешегә 50-60 кв. м.	Жәяүлеләр өчен 30 минут

Искәрмә.

1. Азрак исәп-хисап күрсәткечен зур торак пунктлар өчен кабул итәргә кирәк.
2. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 26.01.2009 елдагы 42 номерлы карары нигезендә 2024 елга кадәр клуб учреждениеләре һәм китапханә хезмәтләре белән тәэмин ителешнең социаль гарантияләре дәрәжәсе гамәлдәге тәэмин ителеш дәрәжәсендә кабул ителә.

4 нче таблицада күрсәтелмәгән мәдәният һәм ял объектлары өчен күрсәткечләренә проектлауга бирелгән бирем нигезендә кабул итәргә кирәк.

Авыл торак пунктларында проектлана торган мәдәният һәм ял объектларының саны, составы һәм сыйдырышлыгы билгеләгәндә, 30 минутлык транспорт үтемлелеге зонасында урнашкан башка торак пунктлардан килгән халыкны өстәмә рәвештә исәпкә алырга кирәк.

Мәдәният объектлары өчен жир кишәрлекләре һәм халыкның ялын оештыру күләме проектлау биреме нигезендә билгеләнә.

4.2. Физик культура һәм массакуләм спорт өлкәсендә авыл жирлегенен жирле әһәмияттәге объектлары.

Олы Карамалы авыл жирлегенен физик культура һәм массакуләм спорт объектлары белән тәэмин ителеш дәрәжәсе, авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территорияль яктан үтемле булуы дәрәжәсе буенча тәкъдим ителә торган күрсәткечләренә 5 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

Күрсәтелгән исәп-хисап күрсәткечләрен 5 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

Таблица 5

Физик культура һәм массакуләм спорт өлкәсендә авыл жирлегенен жирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ п/п	Объектның исеме	Халыкның тәэмин ителешенен минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе	Халык өчен территорияль үтемлелек дәрәжәсе
1	Гомуми кулланылыштагы физкультура-спорт заллары	80 кв. м майданда идән 1000 кешегә исәпләнгән.	60 Мин. транспорт үтемлелеге
2	Спорт майданчыгы (уен спорт майданчыгын һәм (яки) урам тренажерларын, турнирларны үз эченә алган ясылык спорт корылмасы)*	Халык санына бәйсез рәвештә, 1 объект	60 Мин. транспорт үтемлелеге

Искәрмә:

Халык саны 300 кешедән ким булган торак пунктлар өчен нормалашмый.

Әлеге объектларны урнаштыру башка шундый ук объектларның яқынлығын, транспорт элемтэләрен оештыруны, урамнар, юллар һәм жәяүлеләр юллары челтәре белән үзара бәйләнешне исәпкә алып башкарылырга тиеш.

Физик культура һәм массакуләм спорт объектларын мәгариф мәктәпләренең һәм башка уку йортларының, ял һәм мәдәният учреждениеләренең спорт объектлары белән территорияне кыскарту белән бергә алып бару рөхсәт ителә.

Физкультура-спорт корылмалары өчен жир участогы күләмен проектлау биреме буенча кабул итәргә кирәк.

4.3. Авыл жирлегенең сәламәтлек саклау өлкәсендә жирле әһәмияттәге объектлары.

Олы Карамалы авыл жирлеге халкының сәламәтлек саклау объектлары белән тәэмин ителеше, халык өчен мондый объектларның территориаль яктан үтемле булуы дәрәжәсе буенча тәкъдим ителә торган күрсәткечләрне 6 нчы таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

Таблица 6

Сәламәтлек саклау өлкәсендә авыл жирлегенең жирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ п/п	Объектның исеме	Халыкның тәэмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе	Халык өчен территориаль үтемлелек дәрәжәсе
1	Даруханәләр	1 мең кешегә гомуми мәйданы 14 кв. метр	Жәяүлеләр өчен 30 минут

Сәламәтлек саклау объектларын урнаштыруга таләпләр һәм аларның параметрлары СНиП 2.07.01 - 89 СП нигезендә билгеләнә. «Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү» (кушымта Д) һәм башка норматив документлар. Даруханәләр өчен жир участогының күләме 0,2 га тигез булырга тиеш, яисә алар кертелергә мөмкин.

4.4. Авыл жирлегенең Халыкка сәүдә, көнкүреш хезмәте күрсәтү һәм жәмәгать туклануы өлкәсендәге объектлары.

Олы Карамалы авыл жирлеге халкының сәүдә, көнкүреш хезмәте күрсәтү һәм жәмәгать туклануы объектлары белән тәэмин ителешенең, халык өчен мондый объектларның территориаль үтемлелеге дәрәжәсенең тәкъдим ителә торган күрсәткечләрне 7 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

7 нче Таблица

Сәүдә, көнкүреш хезмәте күрсәтү һәм жәмәгать туклануы өлкәсендә авыл жирлегенең жирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ п/п	Объектның исеме	Халыкның тээмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе	Халык өчен территориаль үтемлек дәрәжәсе
1	Кибетләр, шул исәптән:	300 кв. м сәүдә мәйданы 1000 кешегә исәпләнгән.	2000 м
	азык-төлек товарлары	100 кв. м сәүдә мәйданы 1000 кешегә исәпләнгән.	
	азык-төлек булмаган товарлар	200 кв. м сәүдә мәйданы 1000 кешегә исәпләнгән.	
2	Көн күреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре	7 эш урыны-1000 кеше.	2000 м
	халыкка турыдан-туры хезмәт күрсәтү өчен	4 эш урыны-1000 кеше.	
	предприятиеләргә хезмәт күрсәтү өчен	3 эш урыны-1000 кеше.	
3	Мунча*	7 урын-1000 кеше.	билгеләнми

Искәрмә:

Төзекләндерелгән торак фонды белән тээмин ителгән жирлекләрдә мунча һәм мунча-сәламәтләндрү комплексларының сыйфатын исәпләү нормалары 1 мең кешегә өч урынга кадәр киметергә рөхсәт ителә.

Авыл торак пунктлары һәм аларның төркемнәре өчен сәүдә һәм халыкка көн күреш хезмәте күрсәтү учреждениеләрен һәр жирлектә яшәүчеләрне жәяү йөрү мөмкинлегенә чикләрендә беренче чиратта кирәк булган хезмәтләр белән тээмин итү исәбеннән 30 минуттан да артмаска тиеш. Югары дәрәжәдә хезмәт күрсәтү объектлары белән тээмин итүне авыл жирлекләре төркеменә кабул итәргә кирәк.

Сәүдә предприятиеләренен шәһәр торак пунктлары һәм авыл жирлекләре өчен жир участкалары күләмен сәүдә мәйданының кв. метрына карап кабул итәргә кирәк:

-250 кв.м. га кадәр – 100 кв. м. сәүдә өчен 0,08 га. мәйдан;

-250 кв. м. – 100 кв.м. сәүдәгә 0,08-0,06 га. мәйдан;

-650дән 1500 кв. м. – 100 кв. м.сәүдәгә 0,06-0,04 га. мәйдан;

-1500 дән 3500 кв. м. га кадәр – 100 кв.м. сәүдә өчен 0,04-0,02 га. мәйдан;

-3500 кв. м. – 100 кв.м. сәүдәгә 0,02 га. мәйдан.

Предприятиелэрне инженерлык системалары һәм коммуникациялар белән автоном тээмин иткән очракта, шулай ук аларның территориясендә ярдәмче биналар һәм корылмалар урнашкан очракта, участок мәйданы 50% ка кадәр артырга мөмкин.

Көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре өчен жир участоклары күләмен аларның егәрлегенә (эш урыннары санына) карап кабул итәргә кирәк:

- 10нан 50гә кадәр.урыны-0,1-0,2 га, 10 эш.урын;
- 50дән 150гә кадәр.урын-0,05-0,08 га, 10 эш.урын;
- 150дән артык эш.урыны-0,03-0,04 га, 10 эш.урын.

Мунча өчен жир кишәрлекләре күләме объектка 0,2-0,4 га кабул ителә.

4.5. Авыл жирлегенә мәгълүмат һәм элементә өлкәсендәге объектлары.

Халыкны мәгълүматлаштыру һәм элементә объектлары белән тээмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә, авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль үтемлелеге дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләрен 8 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

Таблица 8

Элементә объектлары өлкәсендә муниципаль районның жирле эһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ п/п	Объектның исеме	Халыкның тээмин ителешенә минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе	Халык өчен территориаль үтемлек дәрәжәсе
1	Почта элементәсе бүлеге	1 отделение связи на 0,5-6 тыс.чел.	500 метр
2	АТС (1000 кешегә 600 номер исәбенән)	объект 10-40 мең номерга исәпләнгән	билгеләнми
3	Концентратор	объект 1,0-5,0 мең номерга	билгеләнми
4	Кабельле телевидениенә техник үзәге	1 объект-торак районы	билгеләнми

Элементә бүлегенә жир участогы күләме торак пунктта яшәүчеләр санына бәйле рәвештә исәпләнә:

- объект 500 дән 2000 гә кадәр кеше – 0,3-0,35 га объектка;
- объект 2000дән 6000гә кадәр кеше – объектка 0,4-0,45 га □

Жир кишәрлекләре күләме:

- автоматлаштырылган телефон станциясе □ объектка 0,25 га кабул ителә;
- 40-100 кв. м концентратор;
- каб кабельле телевидениенә техник үзәге-0, -0,5 га объект.

Яңа төзелешне гамәлгә ашырганда телекоммуникация системаларын, эфир цифрлы телевидениене күмәк кабул итү системаларын урнаштыруны һәм йорт эчендәге элементә челтәрләрен урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

бер үк вакытта өч элементә операторы тарафыннан бер үк вакытта хезмәт

күрсәтү өчен кирәк булган эчке коммуникацияләргә яшеренгән.

Яңа территорияләрне төзегәндә Гражданнар оборонасы сигналлары һәм гадәттән тыш хәлләр сигналлары буенча халыкка хәбәр итү системасының локаль чөлтәрләрен урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

Предприятиеләрне, биналарны һәм элемент корымаларын, Радио һәм телевидение, янғын һәм сак сигнализациясен, инженерлык жиһазлары системаларын диспетчерлаштыру эшләрен гамәлдәге норматив документлар таләпләренә туры китереп башкарырга кирәк.

Элемент предприятиеләре биналарын күрше предприятиеләр яки технологик процесслар булган, зарарлы, коррозия-актив, күңелсез матдәләр һәм тузан бүлеп бирү чыганагы булган, аларның санитар-яклау зоналарыннан читтә урнашкан объектларга карата өстенлек бирә торган жилләренә өске ягында урнаштырырга кирәк.

Элемент бүлекләре Торак төзелеш зонасында урнашырга тиеш.

Шәһәр почтамтлары, шәһәр һәм район элемент узеллары, матбугат агентлыклары биналарыннан балалар ясле-бакчалары, мәктәпләр, мәктәп-интернатлар, дөвалау-профилактика учреждениеләре биналарыннан 50 м, ә торак һәм ижтимагый биналар стеналарына кадәр - 25 метрдан да ким булмашка тиеш.

Жир участогы төзекләндерелгән, яшелләндерелгән һәм коймаланган булырга тиеш. Койманың биеклегенә кабул ителә, м:

- 1,2-шәһәрара телефон станцияләре, телеграф төеннәре һәм шәһәр телефон станцияләре хужалык ишегаллары өчен;

- 1,6 1,6 - көчәйтү пунктлары, кабельле участоклар, махсус билгеләнештәге жиһазлар һәм милке булган базалар һәм складлар, махсус элемент автомобильләренә ачык стоянкалары, шәһәрара элемент һәм телевидение территория үзәкләре, дәүләт элемент предприятиеләре, Россия магистраль элементләре һәм телевидениесенә техник элемент узеллары, эксплуатацион-техник элемент узеллары, тимер юл почталары, почта бүлекләре, почтамтлар, район элемент узеллары, матбугат предприятиеләре өчен.

Элемент линияләрен урнаштыру «элемент линияләре өчен жир бүлеп бирү нормалары» СН 461-74 таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш.

4.6. Авыл жирлегенә жирле әһәмияттәге объектлары.

Халык белән идарә итү учреждениеләре һәм кредит-финанс оешмалары тарафыннан тәэмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә, авыл жирлегенә халык өчен мондый объектларның территория үтемлегенә дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләрен 9 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

Таблица 9

Идарә һәм финанслар өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ п/п	Объектның исеме	Халыкның тээмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе	Халык өчен территориаль үтемлек дәрәжәсе
1	Идарә оешмалары һәм учреждениеләре	Техник регламентлар нигезендә	Билгеләнми

Идарә оешмалары өчен жир кишәрлекләре күләме бер хезмәткәргә 60-44 кв.м. исәбеннән кабул ителә. 44-18, 5 кв.м. бина катларында бер хезмәткәр өчен 3-5 кат. Зур майдан азрак катлы объектлар өчен кабул ителә.

4.7. Авыл жирлегенең ритуаль хезмәт күрсәтү объектлары.

Халыкның ритуаль хезмәтләр күрсәтү объектлары белән тээмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенен, авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль үтемлек дәрәжәсенен исәп-хисап күрсәткечләрен 10 нчы таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

Таблица 10

Торак-коммуналь хужалык өлкәсендә жирле әһәмияттәге объектлар өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ п/п	Объектның исеме	Халыкның тээмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе	Халык өчен территориаль үтемлек дәрәжәсе
1	Традицион каберлекләр зиратлары*	1000 кешега 0,28 га, ләкин 40 гектардан артык түгел	билгеләнми

Искәрмә:

*Халык санын, халык санының перспективалы үсешен һәм үлем-китем коэффициентын исәпкә алып билгеләнә.

Зиратларның жир участогы күләме халыкның тээмин ителеше дәрәжәсеннән чыгып кабул ителә, әмма 40 гектардан артык түгел.

Торак-коммуналь хужалык предприятиеләреннән торак йортлар, гомуми белем бирү мәктәпләре, балалар бакчалары һәм сәламәтлек саклау учреждениеләре диварларына кадәр ара 11 таблицада күрсәтелгән.

Таблица 11

Зиратлардан торак йортлар, гомуми белем бирү мәктәпләре, балалар бакчалары һәм сәламәтлек саклау учреждениеләре диварларына кадәр ераклык

Биналар (жир участкалары)	Торак-коммуналь хужалык предприятиеләре биналарыннан (участокларыннан) ераклык, м		
	Торак йортларның диварларына кадәр	Гомуми белем бирү мәктәпләре, балалар бакчалары һәм сәламәтлек саклау учреждениеләре биналарына кадәр	Су алу корылмаларына кадәр
Традицион каберлекләр һәм крематорий зиратлары (мәйданы 20дән 40 га кадәр)	500	500	Кимендә 1000 (су белән тээмин итү чыганагын санитар саклау поясы һәм
Кладбища традиционного	300	300	

жирлөү һәм крематорий (мәйданы 10-20 га)			фильтрация вақыты исәпләүләре буенча)
Традицион жирлөү зиратлары һәм крематорий (мәйданы 10 гектардан ким)	100	100	-

Реконструкцияләнергә тиешле авыл торак пунктларында зиратлардан торак йортлар, балалар һәм дөвалау учреждениеләре биналары диварларына кадәр ераклыкны жирле санитар күзәтчелек органнары белән килештереп, ким дигәндә 100 кеше кабул итәргә рөхсәт ителә.

Зиратларны торак пунктларның торак төзелеше территориясенә карата аерым яктан урнаштырырга кирәк.

Яңа жирлөү урыннары булдыру, гамәлдәге жирлөү урыннарын реконструкцияләү экологик һәм санитар-гигиена экспертизасы уңай бәяләмәсе булганда мөмкин.

Зират өчен бүлөп бирелә торган Участок түбәндәге таләпләрне канәгатьләндерергә тиеш: торак пункттан, ачык сулыклардан һәм сулыклардан читтә читкә тайпылырга; мөмкин булган су басу зонасыннан читтә урнашырга; жир өслегеннән 2,5 метрдан да ким булмаган грунт суларының торышы булырга; 1,5 м тирәнлектә коры, Комлы туфракка (ашлы, Комлы), туфракның дымлылыгы 6-18% чикләрендә булырга тиеш.

Зиратлар территориясендә юл челтәрен, су сибү системасын, шахталар коеларын, тышкы яктылыкны күздә тотарга кирәк.

Жирлөү участокларының күләмен 12 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

Таблица 12

Күмү участокларының күләме

Бер урында жирлөү саны бер дәрәжәдә	Жирлөү участогы күләме	
	Киңлеге, метр	Озынлыгы, метр
1	1,0	2,0
2	1,8	2,0
3	2,6	2,0
4	3,6/1,8	2,0/4,0
5	2,6	4,0
6	2,6	4,0

4.8. Жәмәгать тәртибен саклау өлкәсендә авыл жирлегенә жирле аһәмияттәге объектлары.

Халыкны жәмәгать тәртибен саклау объектлары белән тәэмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә, авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территорияль үтемлелеге дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләрен 13 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

Таблица 13

Авыл жирлеге территориясендә жәмәгать тәртибен саклау өлкәсендә жирле аһәмияттәге объектлар өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ п/п	Объектның исеме	Халыкның тәэмин ителешенә минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе	Халык өчен территорияль үтемлек дәрәжәсе
1	Тәртип саклау терәк	1 объект - 1-3 авыл жирлеге	билгеләнми

	пункты		
--	--------	--	--

Авыл жирлегендә полиция бүлекчәсе авыл жирлекләре комплексына хезмәт күрсәтә ала. Полиция участок пункты, кагыйдә буларак, административ участок үзәгендә урнашырга тиеш.

4.9. Көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын утильләштерү һәм эшкәртү өлкәсендә авыл жирлегенең жирле әһәмияттәге объектлары, күрсәтелгән объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр

Көнкүреш калдыкларын жыю нормаларының күрсәткечләрен СП 42.13330.2016 таләпләренә туры китереп кабул итәргә кирәк «СНиП 2.07.01-89 " шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү» темасына 14 нче таблицада китерелгән иде.

Жыелган көнкүреш калдыкларының исәп-хисап санын даими (һәр 5 ел саен) факттагы мәгълүматлар буенча ачыкларга кирәк.

Таблица 14

Коммуналь калдыкларны туплау нормалары

Көнкүреш калдыклары төрләре	Елына 1 кешегә көнкүреш калдыклары саны	
	кг	л
Каты:		
су, канализация, үзәк жылылык һәм газ белән тәэмин ителгән торак биналардан;	190	900
башка торак биналардан	300	1100
Ижтимагый биналарны исәпкә алып, каты көнкүреш калдыкларының гомуми саны	280	1400
Сыек изогребов (канализация булмаганда)	-	3000
Урамнарның, майданнарның, паркларның 1 кв. метр каты көнкүреш калдыклары	5	8

Искәрмә:

Зур габаритлы көнкүреш калдыкларын туплау нормаларын каты көнкүреш калдыкларының китерелгән күрсәткечләре составында 5% күләмендә кабул итәргә кирәк.

Таблица 15

Каты коммуналь калдыкларны жыю, транспортлау, эшкәртү өлкәсендә авыл жирлегенең жирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ п/п	Объектның исеме	Халыкның тәэмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе	Халык өчен территорияль үтемлелек дәрәжәсе
1	Авыл жирлекләре территориясендә каты көнкүреш калдыклары жыю объектлары (калдыклар жыелу урыннары)	100%	100 метр

Торак пунктларның торак зоналарында автомобиль транспорты өчен подъездлар белән тәэмин ителгән каты көнкүреш калдыкларын жыю өчен контейнер майданчыклары урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

Контейнер майданчыкларының тиешле күләмен билгеләү өчен, контейнерлардан файдаланучы халык саныннан, калдыклар жыелу нормасыннан, калдыкларны саклау срокларыннан чыгып эш итәргә кирәк. Контейнерларның исәп-хисап күләме алар оешкан чорда калдыкларны фактта туплауга туры килергә тиеш.

Калдыкларны жыю нормалары Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Каты коммуналь калдыклар жыелу нормативларын раслау турында» 2016 елның 12 декабрдәгә 922 номерлы карары (16 таблица) буенча кабул ителә.

Таблица 16

Калдыклар туплау нормалары

Каты коммуналь калдыклар	
шәхси торак йортлар	Бер кешегә 0,27 т/ел
күпфатирлы торак йортлар	Бер кешегә 0,205 т/ел
Зур габаритлы калдыклар	
шәхси торак йортлар	Бер кешегә 0,079 т/ел
күпфатирлы торак йортлар	Бер кешегә 0,071 т/ел

Санитар законнар таләпләрен үтәү максатыннан, контейнерлар урнаштыру өчен майданчык торак йортлардан 20 метрдан да ким булмаган, әмма 100 метрдан да артмаган ераклыктан ераграк торырга тиеш. Каты коммуналь калдыклар өчен уңайлы подъездлы контейнерлар урнаштыру өчен махсус майданчыклар. Майданчык ачык һәм су үткәрә торган өслек белән проектлана. Майданчыкларның күләме контейнерлар санын урнаштыруга исәпләнгән булырга тиеш, әмма 5-дән артык түгел. Билгеләнә торган чүп жыючылар (контейнерлар) санын билгеләү өчен чүп жыючы халык саныннан, каты коммуналь калдыклар жыелу нормативларыннан, калдыкларны саклау срокларыннан чыгып эш итәргә кирәк. Чүп жыючыларның исәп-хисап күләме алар оешкан чорда каты коммуналь калдыкларның факттагы туплануына туры килергә тиеш.

Махсус техника берәмлекләре саны (ә атап әйткәндә Транспорт һәм чүп жыючы) региональ оператор һәм территорияне санитар чистарту схемасы белән билгеләнә.

Контейнерларның кирәкле саны коммуналь калдыкларның уртача тәүлеклек жыелуын, аларны чыгару чорын (тәүлеклек) һәм контейнерның сыйдырышлылыгын (1,1 м³) исәпкә алып исәпләнә. Контейнерларның 50% ын сортларга аерылырга тиешле каты көнкүреш калдыклары (икенчел чимал) өчен кулланырга киңәш ителә. Куркыныч ГК (яктырту җайланмалары, терекөмешле батарея һәм аккумуляторлар булган электр лампалары (автомобильләреннән тыш), куллану үзлекләрен югалткан терекөмешле градусниклар) вандалга каршы башкаруда (кызгылт сары төстәге) аларны зарарлау һәм әйләнә-тирә мохиткә зыян

китерүне булдырмый торган махсус билгелэнгән контейнерларга (кызгылт сары төстә) салынырга тиеш. Контейнер майданчыкларын урнаштыру урыннары, торак территорияләрдә ККНЫ жыю, вакытлыча саклау буенча тәкъдимнәрне исәпкә алып, территорияне санитар чистарту схемасы белән төгәлләштерелә.

4.10. Авыл жирлегенең жирле әһәмияттәге объектлары муниципаль район чикләрендә һәм авыл жирлекләренең торак пунктлары чикләрендә торак пунктлардан читтә транспорт хезмәте күрсәтү һәм жирле әһәмияттәге автомобиль юллары өлкәсендә.

Барлык торак пунктлар да каты өслекле автомобиль юллары белән тәэмин ителергә тиеш.

Торак пунктларда автомобиль транспорты барлык биналарга һәм корылмаларга да барып җитергә тиеш.

Халыкның шәхси жиңел автомобильләр белән тәэмин ителешенең рөхсәт ителгән минималь дәрәжәсе күрсәткече 1000 кешегә 314,5 жиңел автомобиль кабул ителә.

Авыл жирлеге халкы өчен җәмәгать транспорты тукталышларының территорияль яктан мөмкин булган кадәр үтемле булуын исәпләү күрсәткечләрен 17 нче таблица нигезендә кабул итергә кирәк.

Таблица 17

№ п/п	Объектның исеме	Халыкның тәэмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе	Халык өчен территорияль үтемлек дәрәжәсе
1	Тукталыш пункты	1. халык санына бәйсез рәвештә, һәр авыл жирлеге өчен	Жәяүлеләр өчен 30 минут

Жәмәгать транспорты тукталышына кадәр жәяүлеләр юлларының озынлыгы 500 метрдан да артык түгел. Торак зоналар, халыкка мәдәни-көнкүреш хезмәте күрсәтү учреждениеләре янында, сәүдә һәм ял предприятиеләре, спорт биналары һәм корылмалары, хезмәт кушымтасы урыннарын 10% ка кадәр (ләкин бер урыннан да ким булмаган) проектлаганда инвалидлар транспортына аерым игътибар бирергә кирәк.

4.11. Авыл жирлегенең территорияләрне төзекләндерү һәм яшелләндерү өлкәсендәге объектлары.

Гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр белән тәэмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләрен 18 нче таблица нигезендә кабул итергә кирәк.

Таблица 18

Гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр белән тәэмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре

Объектның исеме	Халыкның тәэмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе (кв. метр/кеше)	Халык өчен территорияль үтемлек дәрәжәсе
-----------------	---	--

Гомуми кулланылыштагы яшеллэндерелгән территорияләр	12	билгеләнми
---	----	------------

Искәрмә.

Урманнар тирә-юнендә урнашкан торак пунктлар өчен эре елгаларның һәм сулыкларның яр буе зоналарында, гомуми файдаланудагы яшеллэндерелгән территорияләрнең майданы 20% тан да ким булмаса тиеш. Яшеллэндерелгән территориянең аерым участкалары майданына ял итү, балалар уеннары өчен майданчыклар, жәяүлеләр юллары кертелә, әгәр алар гомуми майданның 30% ын биләсә.

Торак пункттагы яшел үсентеләрне, аның планлаштыру структурасын һәм жирле шартларын исәпкә алып, бердәм система рәвешендә карарга кирәк. Торак пунктның яна территорияләрен проектлаганда һәм реконструкцияләгәндә гамәлдәге яшел үсентеләрне максималь рәвештә саклауны һәм куллануны күздә тотарга кирәк.

Гомуми кулланылыштагы яшеллэндерү объектлары майданнарын түбәндәге күләмдә кабул итәргә кирәк: Парклар – 10 гектардан да ким түгел; бакча-3 гектардан да ким түгел; скверлар-0,5 га.

Торак пунктлар территориясендә төзеклэндерү һәм яшеллэндерү объектларын урнаштыру принциплары, объектларның параметрларын «СП 42.13330.2016 «шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү» темасына түгәрәк өстәл узды.

4.12. Авыл жирлеге халкын электр, жылылык, газ һәм су белән тәмин итү өлкәсендә авыл жирлегенең жирле эһәмияттәге объектлары.

4.12.1. Авыл жирлеге халкының электр белән тәмин итү объектларында норматив ихтыяжын билгеләү буенча тәкъдимнәр.

Электр энергиясен кулланучыларны өзлексез һәм сыйфатлы электр белән тәмин итү халыкның сәламәтлеген саклауга һәм авыл жирлеге территориясендә халыкның тормыш сыйфатын яхшыртуга ярдәм итә.

Перспективалы чорга авыл жирлеген электр белән тәмин итүне үстерүнең төп юнәлешләре булып тора:

передаче тапшыру, трансформация һәм куллану вакытында электр энергиясе югалтуларын киметү;

- сәнэгать кулланучыларын һәм халыкны тәүлек вакыты буенча дифференциацияләнгән тарифларга күчү юлы белән ярымпики һәм төнге чорда электр энергиясен куллану өчен икътисади яктан жәлеп итүчән шартлар тудыру. «0,38-750 кВ көчәнештәге электр челтәрләре өчен жир бүлеп бирү нормалары» дигән 14278 тм – т1 ЗТН нигезендә, электр белән тәмин итү өлкәсендә жирле эһәмияттәге объектлар өчен түбәнрәк китерелгән минималь рөхсәт ителгән жир кишәрлекләренең исәп-хисап күрсәткечләре билгеләнде (19 нчы таблица).

Таблица 19

Объект төре	Жир кишәрлегенең күләме, кв. м
6 кВ. нан 10 кВ. га кадәр югары көчәнешле трансформатор подстанцияләре	150дән артык түгел
20 кВ. нан 35 кВ. га кадәр көчәнештәге	5000 артык түгел

түбәнәю подстанцияләре һәм күчерү пунктлары	
35 кВ. нан 220 кВ. га кадәр көчәнешле түбәнәю подстанцияләре	8500-10000

Искәрмә:

1. Таблицада китерелгән жир майданнары түбәндәгеләрне исәпкә ала: коймага якин килү һәм ремонт ясау өчен билгеләнгән киртә тирәсендәге метр киңлек полосасын; гомуми станция идарәсенә гомуми подстанция пунктының бер яки ике трансформаторын, югары (урта) көчәнеш ачык бүлү жайланмаларын, Түбән көчәнештәге ябык) бүлү жайланмасын урнаштыру (кагыйдә буларак, түбән көчәнештәге ябык) бүлгеч жайланмасын урнаштыру.;
2. Подстанцияләр майданы таблицасындагы мәгълүматлар һава линияләрен капма-каршы якларга чыгаруны; ачык бүлү жайланмалары; трансформаторлар жайланмасын ачуны күздә тоту. Түбәнрәк күрсәтелгән очракларда таблицадагы мәгълүматлар түбәндәге коэффициентларга тапкырлана:
  - югары һәм урта көчәнешләрне бер якка чыгарганда-1,25;
  - югары һәм урта көчәнешләрнең ябык бүлү жайланмаларында-0,8;
  - трансформаторларны ябык урнаштырганда-1,1.

Электр белән тәэмин итү системаларын проектлауны «торак һәм ижтимагый биналарның электр жайланмаларын проектлау һәм монтажлау» СП 31-110-2003 таләпләре, «ФСК ЕЭС» ААЖнең бүлү электр челтәре комплексында техник сәясәт турындагы Нигезләмә («ЕЭС Россия» ААЖ һәм «ФСК ЕЭС» ААЖ 2006 елның 25 октябрәндәге 270р/293р номерлы күрсәтмәсенә кушымта) нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк.

Алдан исәпләүләр өчен торак пунктлар территорияләренең чагыштырма исәп-хисап йөкләнеше күрсәткечләрен 20, 21, 22 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

Таблица 20

Йортлар/фатирлар өчен коммуналь-көнкүреш электр нагрузкасының чагыштырмача исәп-хисап күрсәткече эреләнгән:	Тулаем алганда, торак пункт буенча	Шул исәптән	
		центр	микрорайоннар/төзелеш кварталлары
- табигый газдагы плитәләр белән (кВт/кеше)	0,41	0,51	0,39
- стационар электр плитәләре белән (кВт/кеше)	0,50	0,62	0,49

Искәрмә:

1. Торак пункт үзәге төшенчәсе астында төрле административ, мәдәни, уку учреждениеләре, сәүдә һәм жәмәгать туклануы предприятияләре тупланган территорияне аңларга кирәк.
2. Таблицада вак сәнәгать предприятиеләренән йөкләмәләр исәпкә алынмаган. Аларны исәпкә алу өчен түбәндәге коэффициентларны кулланарга кирәк:
  - табигый газда плитәләр куелган торак пунктлар өчен: 1,2-1,6;
  - стационар электр плитәләре булган торак пунктлар өчен: 1,1-1,5.
 Торак пункт үзәге территориясендә зур әһәмияткә ия булырга кирәк.

Таблица 21

Коммуналь-көнкүреш кулланучыларының электр энергиясе чыгымының һәм йортлар/фатирлар өчен электр йөкләнешен максимум куллану	Электр энергиясенә чагыштырма чыгымы, кВт.кеше саны елга	Электр нагрузкасының максимумын куллану сәгәтләренең еллык саны
---	--	---

сэгательренең еллык санының эрелэнгән күрсәткечләре:		
- табигый газдагы плитәләр белән	2170	5300
- стационар электр плитәләре белән	2750	5500

Искәрмә:

1. Китерелгән зурайтылган күрсәткечләр торак һәм ижтимагый биналар, коммуналь-көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре, транспорт хезмәте күрсәтү объектлары, тышкы яктылык белән электр куллануны күздә тоту;
2. Китерелгән мәгълүматлар торак биналарда кондиционирлау, электр жылыту һәм электронагрев куллану исәпкә алынмый;
3. Электр нагрузкасы максимумын куллану сэгательренең еллык саны ЦП 10(6) кВ шиннарына китерелгән.

Авыл жирлекләрен электр белән тәмин итүне проектлаштырганда, проектлана торган территорияләр категориясенә туры китереп, аның ышанычлылыгын тәмин итү таләпләрен исәпкә алырга кирәк.

Беренче категориягә электроприемниклар керә, алар электр белән тәмин итү өзеклеге кешеләрнең тормышы өчен куркыныч тудырырга мөмкин, шәһәр хужалыгының аеруча мөһим элементлары эшләвен бозу керә.

Икенче категориягә электроприемниклары керә, электр белән тәмин итү өзеклеге халыкның күп санлы нормаль эшчәнлеген бозуга китерә.

Өченче категориягә керә, калган электроприемники, түгел подходящие астында билгеләү, беренче һәм икенче категория.

Кешеләр тормышына, шартлауларга, янгыннарга һәм кыйммәтле төп жиһазларга зыян китерүгә юл куймас өчен, житештерүнең өзлексез эшләве кирәк булган электроприемниклары аерым төркемгә керә.

Электр энергиясен бүлү системасының көчәнешен сайлау, перспективалы электр йөкләнешләренең үсешен анализлауны исәпкә алып, Татарстан Республикасының бүлү электр челтәре комплексы челтәрләренең перспективалы үсеше схемасы нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

Торак пунктларның электр челтәрләренең киеренкелеге исәп-хисап чоры һәм энергия системасында көчәнешләр системасы чикләрендә аларны үстерү концепциясен исәпкә алып сайлана: 35 – 110 – 220 – 500 кВ. электр белән тәмин итү системасының көчәнеше энергияне трансформацияләү баскычларының иң аз санын исәпкә алып сайлап алынырга тиеш.

Торак пунктлар территорияләрендә трансформатор подстанцияләрен һәм бүлү жайланмаларын проектлауны электр жайланмаларын урнаштыру кагыйдәләре һәм «электр челтәре комплексында Бердәм техник сәясәт турында «(расв) нигезләмә» таләпләре нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк. «ФСК ЕЭС " ЖАЖ Директорлар советы карары (09.04.2020 ел, № 496)». Трансформатор подстанцияләре, бүлү жайланмалары һәм торак төзелеше территориясендә урнашкан кабельләргә һава электр линияләре күчү пунктлары ябык типтагы проектларга тәкъдим ителә.

4.12.2. Авыл жирлеге халкының жылылык белән тәмин итү объектларында норматив ихтыяжын билгеләү буенча тәкъдимнәр.

«Жылылык белән тәмин итү турында» 2010 елның 27 июлендәге 190-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә, жылылык белән тәмин итү өлкәсендә

мөнәсәбәтләрне оештыруның төп принципларыннан берсе-үзәкләштерелгән жылылык белән тәэмин итү системаларын үстерү, жылылык белән тәэмин итү һәм жылылык энергиясен куллануның ышанычлылығын һәм энергетик нәтижәләлеген тәэмин итү. Бер - ике катлы һәм индивидуаль торак йортларны, шулай ук секцияле торак йортларны жылытуны һәр йортта яки фатирда урнаштырыла торган газ казаннарыннан башкарырга кирәк. Жәмәгать, мәдәни-көнкүреш һәм административ биналарны жылыту үзәкләштерелгән, тышкы жылылык чөлтәләреннән яки автоном жылылык белән тәэмин итү чыганаclarыннан. Яңа жылылык белән тәэмин итү системаларын проектлау һәм төзү, гамәлдәге жылылык белән тәэмин итү системаларын реконструкцияләү һәм үстерү авыл жирлеген жылылык белән тәэмин итүнең расланган схемасы нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш. Жылылык белән тәэмин итү системаларын проектлауны кулланучылар категорияләрен исәпкә алып, «жылылык чөлтәләре» СНИП 41-02-2003 (5 бүлек), ГОСТ Р 54964-2012 «туры килү-килмәүне бәяләү. Күчәмсез милек объектларына экологик таләпләр» (А кушымтасы). Торак пунктлар территорияләрендә үзәкләштерелгән жылылык белән тәэмин итү чыганаclarын коммуналь-склад һәм житештерү зоналарында, жылылык йөкләнеше үзәкләрендә урнаштырырга киңәш ителә. Жылылык белән тәэмин итү чыганаclarын, жылылык пунктларын урнаштыру акустик исәп-хисаплар белән нигезләнергә тиеш. Трассаларны һәм жылылык чөлтәләрен салу ысулларын «жылылык чөлтәләре» СНИП 41-02-2003 (9 бүлек) һәм «СП 42.133306 кагыйдәләр жыелмасы («шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү» темасына түгәрәк өстәл узды.

4.12.3. Авыл жирлеге халкының газ белән тәэмин итү объектларында норматив ихтыяжын билгеләү буенча тәкъдимнәр.

«Россия Федерациясендә газ белән тәэмин итү турында» 1999 елның 31 мартындагы 69-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә, газ белән тәэмин итү өлкәсендә дәүләт сәясәтенең төп принципларыннан берсе булып, тиешле федераль, төбәкара һәм региональ газлаштыру программаларын формалаштыру һәм тормышка ашыру нигезендә, Россия Федерациясе субъектлары территорияләрендә урнашкан торак-коммуналь хужалыкны, сәнәгать һәм башка оешмаларны газлаштыру дәрәжәсен күтәрү тора.

Газ белән тәэмин итү системасын үстерүнең төп юнәлешләре газ белән тәэмин итүнең кайбер баш корылмаларын реконструкцияләү юлы белән газ белән тәэмин итү системасының куркынычсызлыгын һәм ышанычлылығын арттыруны, газүткәргечләрнең яңа тармаclarын төзүне күздә тотарга тиеш, бу газүткәргеч чөлтәләренең эшен тотрыкландырырга һәм газ белән тәэмин итүнең яңа объектларын тоташтырырга мөмкинлек бирәчәк.

Газ куллану юнәлешләре:

- сәнәгатьнең технологик ихтыяжлары;
- халыкның хужалык-көнкүреш ихтыяжлары;
- жылылык чыганаclarы өчен энергия чыганагы.

Газ белән тәэмин итүнең гамәлдәге системаларын проектлау һәм төзү, реконструкцияләү һәм үстерү СНИП 42-01-2002 «газ бүлү системалары», «газ бүлү һәм газ куллану чөлтәләренең иминлеге турында Техник регламент»

таләпләренә туры китереп, Татарстан Республикасын газ белән тәэмин итү һәм газлаштыруның Генераль схемасы нигезендә, торак-коммуналь хужалыкны, сәнәгать һәм башка оешмаларны газлаштыру буенча республика программалары нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 27.12.2013 ел, №1071 карары белән расланган Татарстан Республикасы шәһәр төзелешен проектлаштыру буенча республика нормативларына туры китереп, түбәнрәк китерелгән газ белән тәэмин итү объектлары өчен жир кишәрлекләренен минималь рөхсәт ителгән күләмнәренен исәп-хисап күрсәткечләре билгеләнде (22 нче таблица).

Таблица 22

ГРС житештерүчәнлеге, куб. метр/сәгать	Жир кишәрлегенен күләме, га
100гә кадәр	0,01
100 - 3000	0,07
3000 - 10000	0,11
10000 - 100000	0,13
100000 - 300000	0,38
300000 - 500000	0,65
500000нән артык	1

Авыл торак пунктлары өчен газ куллануның эреләндерелгән күрсәткечен бер кешегә елына 220 куб. м күләмендә кабул итәргә кирәк.

Газ бүлү һәм газ тутыру станцияләре торак пунктлардан читтә урнашырга тиеш.

Газ өстәмә пунктларны торак пунктның торак төзелеше территориясеннән читтә, аскы яктан урнаштырырга кирәк.

Газ бүлү челтәрендә газ басымын киметү һәм жайга салу өчен газ жайга салу (блоклы яки шкафлы) пунктларын проектларга кирәк. Газ жибәрү пунктын район үзәгендә урнаштырырга кирәк, район йөкләнеш үзәгенә мөмкин кадәр якын.

Торак пунктларда аерым торучы газ жайга салучы пунктларны биналар һәм корылмаларга кадәр билгеле бер ераклыкта урнаштырырга кирәк:

0 газ басымы булганда – 0,6 МПа-10 метрга кадәр газ регулятор пунктына тапшырганда;

0 газ басымы булганда – 0,6 – 1,2 МПа-15 метр.

4.12.4. Авыл жирлеге халкының су белән тәэмин итү объектларында норматив ихтыяжын билгеләү буенча тәкъдимнәр.

Торак пунктларны су белән тәэмин итү системаларын проектлау, шул исәптән, су белән тәэмин итү чыганаclarын сайлау, су алу корылмаларын урнаштыру «СНиП 2.04.01-85 «эчке суүткәргеч һәм биналарны канализация», СНиП 32.13330.2018 «СНиП 2.04.03-85 «Канализация. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар», СП 42.13330.2016 " шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү», СанПин 2.1.3684-21 «шәһәр һәм авыл жирлекләре территорияләрен карап тотуга, су объектларына, эчәргә яраклы су һәм эчәргә

яраклы су белән тээмин итүгә, атмосфера һавасына, туфракка, торак биналарга, житештерү, жәмәгать биналарыннан файдалануга, санитар-эпидемияләргә каршы (профилактик) чаралар оештыру һәм үткәрү буенча санитар-эпидемиологик таләпләр», СанПин 1.2.3685-21 «кеше өчен яшәү мохитенең иминлеген тээмин итүгә гигиеник нормативлар һәм таләпләр», СанПиН 1.2.3685-21", ГОСТ 2761-84* " үзәкләштерелгән хужалык-эчәр су белән тээмин итү чыганаclarы. 2.1.4.1110-02 «су белән тээмин итү һәм эчәргә яраклы су чыганаclarын санитар саклау зоналары», шулай ук авыл жирлеген су белән тээмин итүнең расланган схемасы нигезендә СанПиН 2.1.4.11.10-02.

Халыкның хужалык-эчәргә яраклы ихтыяжлары өчен тәүлегенә уртача тәүлеклек (бер ел эчендә) су куллану күрсәткечен бер кешегә тәүлегенә 250 литр күләмендә кабул итәргә кирәк (эчке суүткәргеч һәм канализация белән тээмин ителгән биналар, ванналар һәм жирле су жылыткычлар белән).

Су алу корылмаларының тибын һәм схемасын территориянең геологик, гидрогеологик һәм санитар шартларыннан чыгып сайларга кирәк.

Су челтәрләрен божра белән проектларга кирәк. Тупиковые линия суүткәргечләр кулланьрга рөхсәт ителә:

авария вакытында су белән тээмин итүдә өзеклек булган очракта житештерү ихтыяжларына су бирү өчен;

торбалар диаметры 100 мм дан артмаган хужалык-эчәргә яраклы ихтыяжларга су бирү өчен;

- янгынга каршы яки хужалык-янгынга каршы кирәк-яракларга су бирү өчен, линиянең озынлыгы 200 метрдан да артмаска тиеш.

Бина һәм корылмаларның эчке суүткәргеч челтәрләре белән тышкы су челтәрләрен божралау рөхсәт ителми.

4.12.5. Авыл жирлеге халкының су бүлү объектларында норматив ихтыяжын билгеләү буенча тәкъдимнәр.

Торак пунктларның канализация системаларын проектлауны «СНиП 2.04.01-85 «эчке суүткәргеч һәм биналарны канализация, СП 32.13330.2018 «СНиП 2.04.03-85 «Канализация. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар», СП 42.13330.2016 " шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү» дигән темага, шулай ук авыл жирлегенең расланган су белән тээмин итү схемасы нигезендә үткәрелә.

Көнкүреш суларын тәүлеклеклек уртача су белән тээмин итү, территориягә су сибүгә һәм Яшел утыртмаларга су тотуны исәпкә алмыйча, тәүлеклеклек су куллануга тигез дәрәжәдә кабул ителә.

Территориаль планлаштыру документларын эшләгәндә авыл торак пунктлары өчен тәүлеклеклек уртача (бер елга) су бүлүне 1 кешегә 150 л/тәүлегенә кабул итү рөхсәт ителә.

Йорт яны жир участоклары белән шәхси йортларда яшәүче халык өчен, төзелешнең тыгызлыгы, юынты суларны чистартуның үзкыйммәте, рельефның катлаулылыгы аркасында, су бүлүнең автоном системасын күз алдында тотарга кирәк.

Автоном канализация системасы юынты суларны өйдән чыгарудан жыюны, аларны чистарту өчен автоном корылмаларга бүлеп бирүне, алга таба муниципаль

районда булган чистарту корылмаларына чыгаруны тээмин итэргэ тиеш. Чистарту корылмаларын йортлар территориясендә яки берничә бина өчен (кагыйдә буларак, социаль-көнкүреш хезмәте күрсәтү объектлары) аерым торучы чистарту корылмалары буларак билгеләргә тәкъдим ителә.

5. ИСӘП-ХИСАП КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕН НИГЕЗЛӘУ БУЕНЧА МАТЕРИАЛЛАР

Нормативлар түбәндәге норматив хокукий актлар таләпләренә туры китереп әзерләнде:

Федераль законнар:

Россия Федерациясенә шәһәр төзелеш кодексы (29.12.2004 ел, № 190-ФЗ ред.) 02.07.2021).

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон (01.07.20021 редакциясе).

"Жирләү һәм жирләү эше турында»12.01.1996 ел, № 8-ФЗ Федераль закон;

Россия Федерациясенә башка норматив актлары:

«Россия Федерациясе субъектлары территорияләрендә мәгариф объектларын оптималь урнаштыру критерийларын билгеләү өчен үрнәк күрсәткечләр» методик рекомендацияләр турында» Россия Федерациясе Мәгариф һәм фән министрлыгының 2016 елның 4 маендагы АК-950/02 номерлы хаты (08.08.2016 редакция).

"Ашыгыч, шул исәптән ашыгыч махсулаштырылган, медицина ярдәме күрсәтү тәртибен раслау турында»20.06.2013 № 388н РФ Сәламәтлек саклау министрлыгы боерыгы

«Сәламәтлек саклау өлкәсендә халыкның ресурс белән тээмин ителешә нормативларын һәм нормаларын куллану турында методик рекомендацияләренә раслау турында"2018 елның 20 апреләндәге 182 номерлы РФ Сәламәтлек саклау министрлыгы боерыгы.

Россия Мәдәният министрлыгының «мәдәният оешмалары чөлтәрен үстерү һәм халыкны мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тээмин итү буенча Россия Федерациясе субъектларына һәм жирле үзидарә органнарына методик тәкъдимнәренә раслау турында»2017 елның 2 августындагы Р-965 номерлы күрсәтмәсе.

Татарстан Республикасы норматив актлары:

Татарстан Республикасы шәһәр төзелешен проектлауның республика нормативлары расланды. 27.12.2013 № 1071 ТР МК карары(19.07.20021 ред.)

Татарстан Республикасында шәһәр төзелешә эшчәнлегә турында «2010 елның 25 декабрәндәге 98-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы;

«2024 елга кадәр ижтимагый инфраструктура, социаль хезмәт күрсәтүләр белән тээмин ителешнәң социаль гарантияләре дәрәжәсен билгеләү турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 26.01.2009 елдагы 42 номерлы карары (үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән).

«Кама Тамагы муниципаль районы «муниципаль берәмлегенең һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 24-ТРЗ номерлы ТР Законы (13.12.2014 редакция).

«Татарстан Республикасында шәһәр төзелеше эшчәнлегенә турында» 25.12.2010 № 98-ТРЗ Татарстан Республикасы законы (4.10.20021 ред.)

«Татарстан Республикасында калдыклар белән, шул исәптән каты коммуналь калдыклар белән эш итү өлкәсендә территориаль схеманы раслау турында» 2018 елның 13 мартындагы 149 номерлы ТР МК карары.

«Татарстан Республикасында каты коммуналь калдыкларны жыю нормативларын раслау турында» 12.12.2016 ел, № 922 ТР МК карары.

Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының норматив актлары:

Кама Тамагы муниципаль районының территориаль планлаштыру схемасы (актуальләштерелгән редакция), утв. ТР Кама Тамагы МР Советының 16.12.2013 ел, №213 карары белән.

Татарстан Республикасының территориаль планлаштыру схемасы (кертелгән үзгәрешләр белән), расланды. Министрлар кабинетының №172 нче 27.03.2021.

2015 елның 16 гыйнварындагы 4-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы паспорты "Татарстан Республикасында жәмәгать тәртибен саклауда гражданның катнашуы турында"

Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының 2016-2021 елларга һәм 2030 елга кадәр план чорына социаль-иқтисади үсеш стратегиясе расланды. ТР Кама Тамагы МР Советының 08.08.2016 ел, № 78 карары белән расланды.

Проектлау һәм төзелеш буенча кагыйдәләр жыелмасы:

СП 42.13330.2016 " шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү. СНИПның актуальләштерелгән редакциясе 2.07.01-89*» (утв. Россия Төзелеш Министрлыгының 2016 елның 30 декабрдәге 1034/пр номерлы боерыгы (2017 елның 10 февралдәге редакциясендә).

СП 35-106-2003 «өлкән яшьтәге кешеләргә социаль хезмәт күрсәтү учреждениеләрен исәпләү һәм урнаштыру».

СП 30.13330.2016 "СНиП 2.04.01-85*" эчке суүткәргеч һәм биналарны канализация»;

СП 32.13330 2018 " СНиП 2.04.03-85 «Канализация. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар»;

СНиП 35-01-2001 биналар һәм корылмаларның халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен ачыклығы «СНиП 59.13330.2020»СНиП 35-01-2001 "СП 59.1333020" СП;

2.1.3684-21 " шәһәр һәм авыл жирлекләре территорияләрен карап тотуга, су объектларына, эчәргә яраклы су һәм эчәргә яраклы су белән тәэмин итүгә, атмосфера һавасына, туфракка, торак биналарга, житештерү, жәмәгать биналарын эксплуатацияләүгә, санитария-эпидемияләргә каршы (профилактика) чаралар үткәргүгә һәм үткәргүгә карата санитар-эпидемиологик таләпләр»;

СанПиН 1.2.3685-21»кеше өчен яшәү тирәлеге факторларының иминлеген һәм (яки) зыянсызлыгын тәэмин итүгә гигиена нормативлары һәм таләпләр";

№ 11-01-2002 «Россия Федерациясендә зиратларны жирләү һәм карап тоту тәртибе турында тәкъдимнәр».

Башка документлар:

Янгын саклау объектларын проектлау нормалары. НПБ 101-95 (утв. РФ ЭЭМ ГУПС 30.12.1994 № 36 боерыгы белән кертелгән).

Интернет-чыганаclar:

Территориаль планлаштыруның федераль дәүләт мәгълүмат системасы (ФГИС ТП). <https://fgistp.economy.gov.ru/>

Дәүләт статистикасы федераль хезмәте <http://gks.ru> к

Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы администрациясенә рәсми сайты <https://kamskoye-ustye.tatarstan.ru/>

Нормативларны эзерләгәндә исәпкә алынды:

- авыл жирлегенә административ-территориаль бүленеше;
- авыл жирлегенә социаль-демографик составы һәм халык тыгызлыгы;
- табигый-климат шартлары;

Кама Тамагы муниципаль районының социаль-иқтисадый үсеш программасы;

- социаль-иқтисадый үсеш фаразы;
- жирле үзидарә органнарының һәм кызыксынган затларның тәкъдимнәре

Нормативларның төп өлешендә авыл жирлеге халкының тәэмин ителешенә минималь рөхсәт ителгән минималь дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре һәм авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган кадәр үтемле булу дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре билгеләнгән жирле әһәмияттәге объектлар исемлеге Россия Федерациясе Шәһәр төзелеш кодексының 29.2 статьясындагы 4 өлешендә күрсәтелгән таләпләре, шулай ук нормативлар проектын эшләү буенча техник задание белән билгеләнгән.